

Ks. Jan D. SZCZUREK

IDEA I WARTOŚĆ KAPŁAŃSTWA W ŻYCIU I NAUCZANIU JANA PAWŁA II

Symposium zorganizowane w pięćdziesiątą rocznicę kapłaństwa
Jana Pawła II. Kraków 15-16 X 1996

W dniach 15-16 X 1996 roku odbyło się w Krakowie symposium naukowe na temat „Kapłaństwo służebne w życiu i nauczaniu Jana Pawła II”, zorganizowane przez Papieską Akademię Teologiczną z okazji 50-lecia święceń kapłańskich Jana Pawła II. W skład komitetu organizacyjnego symposium weszli pracownicy naukowcy reprezentujący wszystkie trzy wydziały uczelni. Dzięki temu uwzględniono aspekt filozoficzny, historyczny i teologiczny zagadnienia. Zamierzaniem organizatorów była nie tylko refleksja nad nauczaniem Jana Pawła II o kapłaństwie, ale również zwrócenie uwagi na jego sposób przeżywania kapłaństwa od dnia przyjęcia tego sakramentu. W celu umożliwienia jak największej liczbie osób aktywnego udziału w symposium utworzono tematyczne zespoły dyskusyjne (obejmujące bibliastykę, duchowość, filozofię, historię Kościoła, teologię moralną, teologię pastoralną, liturgię), w których wygłoszono po kilka komunikatów i przeprowadzono dyskusję.

Otwarcia symposium dokonał ks. kardynał Franciszek Macharski, metro-

polita krakowski i wielki kanclerz Papieskiej Akademii Teologicznej. Zauważył on, że refleksja nad kapłaństwem w życiu i nauczaniu Jana Pawła II nie jest sentymentalną wędrówką do minionego świata, ale zbliżaniem się do tego, który jest poza czasem – do Chrystusa Odkupiciela, Kapłana i Ofiary miłości zbawczej.

Referaty wygłoszone na spotkaniach plenarnych w pierwszym dniu symposium dotyczyły praktycznych i filozoficznych aspektów kapłaństwa w osobistym życiu Jana Pawła II, również w okresie jego pasterzowania w Krakowie. Ks. prof. dr hab. Stanisław Nagy z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego wygłosił referat na temat: „Droga do kapłaństwa i jego przeżywanie przez Karola Wojtyłę”, w którym pokazał, jak zawiła i trudna była droga Wojtyły do kapłaństwa, jak od „nie” powiedzianego arcybiskupowi A. Sapie-sze z powodu fascynacji literaturą i teatrem poprowadziła go po śmierci ojca do ostatecznej decyzji. Ks. Nagy następnie przybliżył sylwetki osób, które miały wpływ na ukształtowanie się kapłań-

skiej postawy Karola Wojtyły, akcentując szczególnie rolę, jaką przypisuje się tu postaci Jana Tyranowskiego. Przybliżając kapłańską drogę Karola Wojtyły, ks. prof. S. Nagy wskazał, że była to droga nieustannego zbliżania się do Chrystusa – najwyższego i wiecznego Kapłana. Jako taka, jest ona niezwykle wymowna i pouczająca. Tym zaś, co należy szczególnie w niej podkreślić, jest postawa służby.

Cechy charakterystyczne posługi apostolskiej Jana Pawła II przedstawił ks. abp Stanisław Nowak w referacie pt. „Styl kapłaństwa Jana Pawła II w jego posłudze apostolskiej”. Ksiądz arcybiskup zauważył, że nie jest łatwo przedstawić językiem zwięzłym i precyzyjnym tajemnicę człowieka tak całkowicie oddanego Bożej sprawie w człowieku. Podejmując ten trud metropolita częstochowski pokazał kapłańską posługę Jana Pawła II jako apostolstwo kontemplacyjne, mistyczne, humanistyczne i uniwersalistyczne, a także maryjne. Kapłańska posługa Papieża cała jest zakorzeniona w kontemplacji: *primum contemplare, deinde contemplata aliis tradere*. Jej centrum stanowi tajemnica odkupienia. Humanizm Jana Pawła II wyraża się w życiu według zasady „być to kochać” – stąd też uniwersalizm jego apostolstwa: troska o Kościół w każdym zakątku ziemi. Wydaje się więc, że styl apostolskiej posługi Piotra naszych czasów najlepiej wyrażają słowa jego biskupiego i papieskiego hasła „*Totus Tuus*”, którym radykalnie i dokładnie żyje, a które narodziło się w czasie ciemnej nocy okupacji.

Zagadnienia filozoficzne związane z kapłaństwem przedstawił dr Jan Galarowicz z Wydziału Filozoficznego Akademii w referacie pt. „Filozoficzne in-

spiracje idei kapłaństwa u Jana Pawła II”. Za punkt wyjścia Autor przyjął dwa teksty: jeden z Ewangelii według św. Jana o ziarnie pszenicznym przynoszącym owoc obfity, oraz tekst Karola Wojtyły mówiącym o tym, że ten tylko, kto stanowi o sobie, może stawać się darem dla innych. Mówiąc o filozofii Karola Wojtyły Autor określił jego filozoficzne stanowisko jako personalizm radykalny i konsekwentny. Jego zdaniem „personalizm ten jest polemiką nie tylko z indywidualizmem i kolektywizmem, ale również z modną dziś filozofią dialogu”. Następnie referent przedstawił duszpasterską wrażliwość Papieża i fenomenologiczne nastawienie oraz doświadczenie daru. Według Jana Pawła II być kapłanem to znaczy służyć: obronie życia i obronie godności osoby, co również wyrasta z filozoficznej koncepcji człowieka jako daru.

Ostatni z referatów wygłoszonych w pierwszym dniu sympozjum dotyczył tematu: „Rada Kapłańska archidiecezji krakowskiej praktycznym wyrazem wizji prezbiterium u kardynała Karola Wojtyły”. Wygłosił go ks. prof. dr hab. Jan Dyduch, prorektor Papieskiej Akademii Teologicznej. Przedstawił on następujące zagadnienia: prezbiterium w ujęciu Karola Wojtyły, powołanie Rady Kapłańskiej, jej zadania i działalność. Przypomniał naukę o Kościele, teologię kapłaństwa powszechnego i hierarchicznego, a na tym tle Radę Kapłańską jako wyraz wspólnotowego charakteru osoby ludzkiej, Kościoła, kapłaństwa. Relacje między prezbiterami oraz między prezbiterami i biskupem mają być odzwierciedleniem relacji Chrystusa do Kościoła. Rada Kapłańska jest przejawem i narzędziem wspólnotowego wymiaru kapłaństwa. Powołanie jej w ar-

chidiecezji krakowskiej spotkało się z uznaniem, a nawet z entuzjazmem kapłanów. W przekonaniu kard. Karola Wojtyły Rada Kapłańska „odegra w przyszłości Kościoła doniosłą rolę”.

Po ostatnim referacie wygłoszonym przed południem odbyła się dyskusja, w której uczestnicy kierowali swe pytania do autorów referatów. Na pytanie o źródła ekumenicznej otwartości Papieża ks. prof. Nagy odpowiedział, że należy jej szukać w czasach młodości Karola Wojtyły. Jednym z aspektów tego problemu, który dawał się już wówczas dość wyraźnie zauważyć, jest stosunek jego do judaizmu. W szkole i w latach późniejszych Wojtyła spotykał się z przedstawicielami narodu żydowskiego, a z niektórymi nawiązał nawet bardzo serdeczne więzy. Oczywiście zaowocowały one otwartością nie tylko na judaizm, ale i na inne wspólnoty wyznaniowe. Wzruszającą odpowiedzią na tę trwałą otwartość była modlitwa o zdrowie Ojca Świętego w synagodze w Krakowie.

W związku z pytaniem o relacje między filozofią Maxa Schellera i filozofią Karola Wojtyły dr Galarowicz podkreślił niewątpliwy wpływ tego filozofa na myśl Wojtyły, stawiając jednocześnie hipotezę, że gdyby nie powołanie na Stolicę Piotrową, Wojtyła byłby dziś zapewne filozofem wartości.

Nawiązując do referatu ks. prof. Dyducha, ks. prof. Jan Dudziak z Tarnowa wskazał na doniosłość zmysłu praktycznego obecnego w działaniach Jana Pawła II, obok filozoficznej i mistycznej głębi jego myśli. Jego przejawem było ustanowienie wspomnianej już Rady Kapłańskiej, której zadaniem było – zgodnie z nauczaniem Soboru – włączenie prezbiterów w odpowiedzialność za

Kościół lokalny. Inne przykłady zmysłu praktycznego Jana Pawła II to szczególne poprawki naniesione do ostatecznej już wersji Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz eksplikacja sensu samego Kodeksu w konstytucji *Sacrae disciplinae leges* promulgującej Kodeks, gdzie Papież wyjaśnia, że prawo kościelne nie zastępuje wiary, łaski, charyzmatów czy miłości, ale wprowadza porządek w społeczność Kościoła, który ułatwia rozwój miłości i charyzmatów.

Podczas popołudniowej sesji sympozjum obrady odbywały się w siedmiu odrębnych grupach tematycznych.

Pierwszy referat drugiego dnia sympozjum poświęcony był treści listów Ojca Świętego do kapłanów na Wielki Czwartek i nosił tytuł: „Teologia kapłaństwa w listach wielkoczwartkowych Jana Pawła II”. Został on wygłoszony przez autora niniejszego sprawozdania. Listy wielkoczwartkowe, jako osobiste listy Jana Pawła II, zawierają wiele przemyśleń Papieża dotyczących konkretnych problemów przeżywanych przez Kościół powszechny. Przedmiotem referatu były jednak tylko zagadnienia doktrynalne związane z głównymi tematami teologii kapłaństwa. Ze względu na współczesne kontrowersje wokół kapłaństwa służebnego przedstawione zostały następujące kwestie występujące w listach wielkoczwartkowych: podstawy biblijne papieskiej nauki o kapłaństwie, trynitarny wymiar kapłaństwa, zakres pojęcia kapłaństwa, stosunek kapłaństwa powszechnego do kapłaństwa służebnego, związek celibatu z kapłaństwem służebnym.

Kolejny referat, wygłoszony przez ks. bpa prof. dra hab. Wacława Świerzawskiego, nosił tytuł: „Liturgia osi

duchowości kapłańskiej w nauczaniu Jana Pawła II”. Były rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie zwrócił uwagę na palącą potrzebę popularyzacji zdrowej duchowości, która byłaby w stanie sprostać współczesnym zagrożeniom wiary. Niepokojem napawają więc publikacje typu: *O duchowości inaczej* Anzelma Grüna OSB, hołdujące tak zwanemu horyzontalizmowi. Duchowość musi opierać się na liturgii, bo jest ona duszą życia wierzących. Problematyka referatu odzwierciedla strukturę tryptyku: *lex credendi – lex orandi – lex vivendi* (wiara – modlitwa – życie). Treścią duchowości jest tajemnica trójjedynego Boga objawiającego światu swe zbawcze działanie przede wszystkim przez misterium paschalne. Osią duchowości jest misterium Chrystusa i mystagogia. Cechą charakterystyczną duchowości jest jej kapłańska orientacja. Jest to cecha właściwa nie tylko duchowości prezbiterów i biskupów, ale także całego ludu Bożego, który jest ludem kapłańskim (por. 1 P 2, 9). Kapłańska duchowość Jana Pawła II w centrum umieszcza liturgię, oczywiście liturgię eucharystyczną. Obecny w niej Chrystus – Kapłan i Ofiara – jest źródłem i wzorem kapłańskiej duchowości. Liturgia kształtuje codzienną modlitwę i codzienne życie zarówno kapłanów, jak i wszystkich uczniów Chrystusa. Prowadzi ona do uczestnictwa w wewnętrznym życiu Trójcy Świętej. W życiu Jana Pawła II obserwujemy harmonijne połączenie omawianych aspektów chrześcijańskiej egzystencji.

Ostatni referat miał charakter praktyczny i dotyczył „Recepcji papieskiej nauki o kapłaństwie w polskim Kościele”. Wygłosił go ks. bp prof. Tadeusz Pieronek, sekretarz generalny Konfe-

rencji Episkopatu Polski. Spośród wielu tematów papieskiego nauczania o kapłaństwie, biskup wybrał do dyskusji stałą formację kapłańską, stosunek kapłanów do dóbr materialnych i ich postawę wobec polityki. Jego zdaniem, na podstawie przeprowadzonych badań można zauważyć, że formacja kapłańska w diecezjach polskich jest zróżnicowana i mogłaby być jeszcze bardziej ubogacona. W kwestii stosunku kapłanów do świata, a szczególnie do dóbr materialnych, Autor zauważył, że duszpasterze nie powinni ukrywać przed wiernymi finansów Kościoła i że sprawy z tym związane nie mogą dzielić duszpasterzy i wiernych. Kwestia angażowania się księży w politykę budzi wiele emocji. Nie ulega wątpliwości, że duszpasterze nie powinni angażować się bezpośrednio w działalność polityczną (por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, nr 2442). Z drugiej jednak strony, podkreślił ksiądz biskup, Kościół nie może dystansować się od polityki rozumianej jako roztropna troska o dobro wspólne. Kościół ma więc prawo i obowiązek wypowiedzania się w sprawach etycznych, ma obowiązek oceny moralnej polityków i działań politycznych. Podsumowując, ks. bp Pieronek zauważył, że pomimo wielkiego zaangażowania kapłanów w pracę duszpasterską, wiele elementów papieskiego nauczania dotyczącego wspomnianych kwestii oczekuje jeszcze na wprowadzenie w czyn.

Po referacie ks. bpa Pieronka zgodnie z planem odbyła się dyskusja, która przybrała ożywiony charakter, a która koncentrowała się wokół problematyki poruszonej w ostatnim wystąpieniu. W kwestii zaangażowania Kościoła w politykę ks. bp Pieronek podkreślił

z naciskiem, że Kościół nie może zrezygnować z oceny moralnej prawa czy zachowań polityków, ponieważ jest jedyną instytucją zdolną to czynić. Zgodził się również z opinią, że Kościół w Polsce nie ma powodów ukrywać swego stanu materialnego. Ujawnienie dochodów położyłoby kres różnym podejrzaniom. To jednak wymaga zmiany myślenia wielu ludzi Kościoła.

Po południu miało miejsce podsumowanie prac zespołów roboczych przez prowadzących je pracowników naukowych Akademii. Wygłoszone komunikaty dotyczyły problematyki związanej z kapłaństwem w ujęciu biblijnym, tekstów z Qumran o kapłaństwie, nauki Jana Pawła II o kapłanach zakonnych i o postawie ofiary w życiu duchowym kapłana, antropologii Jana Pawła II, duszpasterskiej działalności kard. Karola Wojtyły jako metropolity krakowskiego, zaangażowania ks. kard. Wojtyły w odnowę liturgiczną i w rozwój muzyki kościelnej w archidiecezji krakow-

skiej, problematyki życia wspólnego kapłanów diecezjalnych, formacji osób odpowiedzialnych za formację w seminariach duchownych oraz duszpasterskiej troski o ludzi medycyny, nauki Jana Pawła II o postawie kapłanów wobec cierpiących, o duszpasterstwie powołań kapłańskich oraz o zaangażowaniu misyjnym.

Z kolei podsumowania prac całego sympozjum dokonał rektor Papieskiej Akademii Teologicznej ks. prof. dr hab. Adam Kubiś. Po zakończeniu obrad uczestnicy sympozjum udali się do katedry na Wawelu na Mszę św. koncelebrowaną w intencji Jana Pawła II, której przewodniczył ks. kard. Franciszek Macharski. W homilii nawiązał on do prymicji ks. Karola Wojtyły oraz do jego utworu *Stanisław*. Podkreślił, że przez dziękczynną Eucharystię „zstępujemy na dno tajemnicy kapłaństwa, które jest częstką cudownej wymiany – *admirabile commercium* – między Bogiem i ludźmi”.